

Katolícky mesačník

číslo 3

júl-august 1988

O B S A H

V treťom - prázdninovom dvojčíisle "at.mesačníka nájdete:

- správy z domova str.1-14
- o 2 listoch kard.Tomáška
  - prejavy solidarity s akciami čs.katolíkov za ich náb.práva
  - o púti na Staré Hory
  - traja noví biskupi pre Československo, 2 prejavy arcibiskupa Colasuonno, príhovor biskupa J.Sokola
  - prosby Božieho ľudu za nových biskupov od J.Zvěřinu
  - hodnotenie rokovania Vatikán - ČSSR " " "
  - z porady protináleboženských činiteľov v Košiciach
- správy zo sveta str.15-18
- z NDR, Poľska, Maďarska, ZSSR, Paraguaja
  - pozdrav Sv.Otca levočským pútnikom
- 2 študijné materiály str.19-24
- pastiersky list Berlínskej biskupskej konferencie o hodnote a dôstojnosti nenarodeného dieťaťa
  - o práci animátora /nadväzuje na článok z 1.čísla "Čo je a čo nie je spoločenstvo"/

Bratia a sestry, šírte Katolícky mesačník oklepávaním!

Náš program: "S MÁRIOU K VNÚTERNEJ DUCHOVNEJ OBNOVE"
/heslo biskupa J.Sokola/

Pane, pomáhaj nám, aby sme znovu našli plameň prvých kresťanov a silu prvej evanjelizácie, ktorá sa začala turíčného rána v jeruzalemskom večeradle, kde Tvoji učeníci, zhromaždení v modlitbe s Máriou očakávali splnenie Tvojho sľubu.
Daj nám milosť obnovenia "v Duchu a v ohni".
Nauč nás hovoriť ku svetu ohnivými jazykmi.
A nech prestane obdobie vlašných a nemých kresťanov, ktorí nepokojne diskutujú o dnešných problémoch a ako kedysi učeníci na ceste vedúcej z Jeruzalema do Emauz a ktorí nevedia, že Majster vstal už z mŕtvych a žije.

Leo kard. Suenens /z Modlitby pre rok 2000/

V Á H A D V O C H L I S T O V

Niektoré napísané slová sú ľahšie než papier, ktorý poškvria ľžou, frárou alebo zlobou. Iné texty majú váhu dejinnej udalosti. Také sú dva listy otca kardinála Tomáška z 23. apríla 1988. Sú to závažné dokumenty. Uzatvárajú jednu epochu života našej Cirkvi a otvárajú novú.

Sú ťažké štaridsiatimi rokmi Cirkvi v katakombách. Je v nich tŕcha bezpočtu bolestí, sĺz a úzkostí; krívd a ohovérania i spravodlivého hnevu; mnoho tisíc rokov strávených v rôzne pomenovaných väzeniach a séria obetí na životoch; smútku zo zlyhania slabých a zrady kúpených. Ale majú v sebe tiež obrovský masív vernosti miliónov, malých i veľkých víťazstiev ducha nad hmotou. A počas tých 40 rokov stále silnejúcu vôľu k životu, živenú nie pudovou odvetou a nenávisťou, ale láskou - i k nositeľom smrti.

Na tejto základni stojí otec kardinál, keď menom Cirkvi pre ňu žiada právo, ale dodáva kľúčové slovo: "Nechceme ísť cestou konfrontácie, ale dialogu!"

Cirkev si môže dovoliť ponúknuť úprimný dialog. Nejde jej o svet-skú moc, nemá záujem domáhať sa podielu na nej ľišiacou taktikou či doprosovaním sa, alebo ťahmi na politickej šachovnici. Pápež Pius XI. kedysi prehlásil, že by bol ochotný rokovať aj s diablom, keby išlo o spásu duší. Cirkev prežila desať krvavých prenasledovaní v rímskom impériu a zažila jeho pád, ale cenné hodnoty jeho kultúry preniesla ďalej až do našej doby.

V dôstojnom tóne listov otca kardinála zaznievajú dve tisíc-ročia života Cirkvi. Zachovala si základnú nezávislosť od svetskej moci a nikdy sa jej nemôže vzdať. Nevidí svoju úlohu ani v budovaní ani v rozvracaní politických, sociálnych a ekonomických systémov. Stavia sa ku svetu kladne, ale s výhradou, že umožňuje dávať "čo je Božie, Bohu" a spravodlivosť a pokoj pre všetkých ľudí. Na jar 1968 vyhlásil pražský apoštolský administrátor biskup Tomášek, že katolíci sú ochotní pomáhať pri obnove spoločenského života v socialistickom štáte; v rovnakom duchu sa vyjadrili 83 bývalí stalinskí väzni, knazi a laici, v liste A. Dubčekovi. V súčasnosti sme čítali stanovisko episkopátu NDR: rovnako dôstojne sa tam malá katolícka Cirkev hlási k povinnostiam voči svojej krajine a bez zábran definuje výhrady. V Sovietskom zväze požiadali gréckokatolícki biskupi na Ukrajine o riadny právny štatút a zároveň začali pôsobiť verejne - pozoruhodné gesto dôvery v terajšiu "glasnosť" komunistickej strany ZSSR. Tiež v týchto súvislostiach je treba čítať prejav kardinála.

Oba listy tvoria jeden celok. Spoločne vyjadrujú stanovisko kardinála k petícii a stanovisko katolíkov k doterajšej situácii. Oba texty sú už svojou povahou otvoreným listom, dokumentom a proklamáciou. Ich určenie nie je obmedzené priamymi adresátmi, ale oslovujú celú našu i svetovú verejnosť. Preto list vláde neobsahuje žiadnu konkrétnu požiadavku, nie je to pokračovanie radu skorších žiadostí, ktoré boli dôsledne znevažované, nikdy sa nedočkali zákonom požadovanej písomnej odpovede.

Kardinál nastúpil cestu otvoreného dialogu a informuje svoj veriaci ľud o tom, čo podniká v jeho intenciách. Už nie zákulisná diplomacia, kde sa dá všetko potichu zahrať do stratena, ale verejná kontrola súladu či rozporu medzi slovami propagandy a politickej realitou, ako sa patrí na skutočne demokratickú spoločnosť.

V dvoch vojtešských listoch pražského kardinála sme dostali nesmierne dôležitú orientáciu pre ďalší život našej Cirkvi. Tu sa ide na koréň vecí a otvárajú sa perspektívy. Preto sa nesmieme uspokojiť s osobným súhlasom. Otec kardinál iste privíta písomný výraz nášho chápania tých listov a všetky zásadné i jednotlivé podnety; veľmi mu leží na srdci o.i. úspešný priebeh Desatročia duchovnej obnovy. Jeho zámeru by nepochybne ublížilo, keby sa jeho vystúpenie chápalo ako výzva k radikálnym politickým podujatiam - pozor aj na provokatérov! Celkom iného druhu bolo, pravda, modlitebné zhromaždenie v Bratislave 25.marca, ktoré otec kardinál pochválil.

/Informace o Církví č.6/1988/

Oto Mádr

SOLIDARITA JUHOSLOVANSKÝCH BISKUPOV S CÍRKVOU V ČESKOSLOVENSKU

Juhoslovanskí biskupi zhromaždení v dňoch 12. - 14. 4. 1988 na svojom valnom zasadnutí si uvedomovali svoje nerozborné spojenie s Cirkvou vo všetkých krajinách a vyjadrili svoju plnú bratskú solidaritu kardinálovi Tomášskovi, biskupom, knazom a veriacim v ČSSR, pokiaľ ide o ich oprávnené požiadavky, aby bola plne rešpektovaná sloboda Cirkvi ako v jej štruktúre, tak aj v jej poslaní, aby bola zaručená sloboda svedomia, aby bolo umožnené slobodné menovanie biskupov, ktoré patrí Sv. stolici. Tieto požiadavky sú neoddeliteľné od dôstojnosti ľudskej osobnosti a vychádzajú z nezcudiviteľných ľudských práv, vyhlásených vo všetkých medzinárodných dokumentoch o slobode človeka aj národov. Rešpektovanie slobody Cirkvi je tiež požiadavkou každej naozaj ľudskej civilizácie, pretože povznáša mier a občiansku svornosť, a upevňuje medzi ľuďmi vzťahy založené na vzájomnom rešpektovaní a spravodlivosti.

SOLIDARITA OBČANOV MAĎARSKA

Občania MĽR prejavili solidaritu s čs. katolíkmi. Ich vyhlásenie /jazykovo upravené/ znie:

"Dolupodpísaní maďarskí občania - veriaci i neveriaci - vyjadrujeme svoju sympatiu slovenským manifestantom, ktorí sa zhromaždili na tichej manifestácii v Bratislave, žiadajúc svoje náboženské práva. Podporujeme požiadavky československých katolíckych veriacich: veriaci majú právo praktizovať svoje náboženstvo, čo zaručujú základné ľudské práva. Považujeme postoj slovenských verejných orgánov voči manifestantom za poburujúci a obávame sa o osud všetkých, ktorých zadržala slovenské bezpečnostná polícia. Veríme, že československé vedenie v budúcnosti zabezpečí svojim občanom osobné a koléktívne práva." /Budapešť 25. 4. 1988/

Vyhlásenie podpísalo 240 občanov s uvedením vyznania a povolania. Väčšina podpísaných sú katolíci, ale sú tam aj reformovaní, evanjelici, žid, aj bez vyznania. Takisto spektrum zamestnaní je veľmi pestré.

V sprievodnom liste biskupovi Dr. J. Ch. Korcovi píšú členovia kresťanských spoločenstiev, že problémy čs. katolíkov sú im známe. "Sme s vami solidárni vo vašom prenasledovaní a modlitbami podporujeme vašu vieru a vytrvalosť" - končia svoj list.

SV. OTEC vyjadril poľutovanie nad brutálnym zásahom slovenskej polície hneď na druhý deň po manifestácii, t.j. 26.3.1988, a počas pastoračnej návštevy v Južnej Amerike v máji 1988 sa s uznaním vyslovil o bratislavských manifestujúcich katolíkoch.

68 kňazov košickej diecézy podpísalo list predredovi vlády SSR P. Colotkovi, ktorým protestujú proti brutálnemu zákroku polície pri pokojnej manifestácii bratislavských veriacich /pozri Náboženstvo a súčasnosť č.2/1988, s.13/. Kópiu listu dali na vedomie o.i.biskupovi J.Ch.Korcevi. Biskup Korec im odpovedal nasledujúcim listom:

Drahí bratia v Pánovi!

S vďakou som prijal Váš list, kňazov košickej diecézy, ktorým ste sa zastali veriacich, zhromaždených 25.3.1988 na sviatok Zvestovania pred Národným divadlom v Bratislave a vyjadrujúcich modlitbou a spevom v oddanosti Cirkvi požiadavky, potrebné pre jej život. Ako by bolo trápne, keby kňaz odsudzoval túto vernosť veriacich, tak je krásne, keď kňazi stoja po ich boku a bránia ich, a to aj múdrym, pravdivým a mužným slovom. Tým si počínajú nielen podľa základných kresťanských cností, ku ktorým patrí aj spravodlivosť a udatnosť, lež plnia aj úlohu dobrého pastiera, ktorý neopúšťa svoje ovce ako nájomník /Jn 9, 12/.

Úlohou kňaza je istotne modliť sa, prinášať Obetu kríža, s láskou ohlasovať evanjelium, odpúšťať a viesť pre svoje poslanie aj trpieť. V tom všetkom je nám nedostižným príkladom sám náš Pán. Nebolo by príliš jednostranné chápať evanjelium a život Cirkvi len ako pokorné snáňanie krívd a ako mlčanlivú modlitbu. Aj veriaci človek má právo na pravdu a spravodlivosť, a to v duchu evanjelia /Gaudium et spes, 75, 76/. Keď pri vyšetovaní pred Annášom jeden z policajtov udrel Ježiša po tvári, trpezlivý Pán sa ohradil slovami: "Prečo ma biješ?!" /Jn 18, 23/.

Naši veriaci sa zišli do Bratislavy v duchu viery a zachovali sa dôstojne viery. Vedeli mlčky strpieť i údery. Ak ich oddanosť Cirkvi treba obdivovať, nespravodlivý útok na nich treba odsúdiť.

Ak budú naši kňazi rásť vo viere a modlitbe, v oddanosti apoštolskej Cirkvi, pravde a spravodlivosti, ak budú žiť vo vzájomnej jednote lásky a nádeje, budú viesť i našich veriacich k životu viery stále hlbšiemu a oddanejšiemu. Potom sa Cirkev na Slovensku i v Čechách a na Morave nebude musieť báť o svoju budúcnosť - bude si ju chrániť sám Boh. V ňom ako Otcovi máme skrz jeho Syna v Duchu Svätom nádej, že po desaťročia trvajúcim čakani sa kňazi i veriaci všetkých diecéz, a teda i košickej, dožijú svojho dobrého biskupa, ktorý bude opravdivým nástupcom apoštolov. V mariánskom roku sme zvlášť dúfať i v pomoc Sedembolestnej, dobrotivej a mocnej Patrónky Slovenska!

V spojení so vzkrieseným Pánom

PÚŤ NA STARÉ HORY 1988

Na Starých Horách je hlavná /zaužívaná/ púť na sviatok Nanebovzatia Panny Márie; keďže však 15. 8. 1988 sa končí Mariánsky rok a na toto zakončenie bola zvolená Nitra /kostol na Kalvárii/, odporúčali sme putovať na Staré Hory 11. júna, v deň spomienky na Nepoškvrnené Srdce Panny Márie.

Mladí aktívni katolíci z Banskej Bystrice a okolia pripravili pekný program, ktorým prejavili svoju lásku k našej nebeskej Patrónke, ale aj svoju oddanosť Cirkvi a jej predstaviteľom. Ťažiskom púte boli modlitby za duchovné /t.j. knazské a rehoľné/ povolania.

Program sa začal o 15. hod. v sobotu 11. 6. pozdravmi a mariánskymi piesňami mladých. Vtedy už lavice kostola boli obsadené staršími osobami, ale oveľa viac bolo mladých, ktorí zaplnili zvyšok starohorského kostola. Postupne pútnikov pribúdalo, takže večer už bolo pred kostolom veľa tých, čo sa doň nevošli. V kostole mohlo byť asi 600 osôb.

V prvej hodine programu odznali zdravice významným cirkevným osobnosťami, doplnené piesňami na ich počesť. Prvá zdravica adresovaná sv. Otcovi bola nasledovaná jeho obľúbenou piesňou "Bárka" /Pán zastavil sa na brehu/ a "Goralu či ti na žal". Druhá zdravica patrila nášmu rodákovi kardinálovi Jozefovi Tomkovi. Jemu sme zaspievali pieseň "Slovensko moje". Nasledovala zdravica kardinálovi Tomáškovi s piesňou "Nech slnko svieti, kde si ty". Potom nasledovala zdravica novému biskupovi Jánovi Sokolovi. Jemu odznala trochu modifikovaná národná pieseň "Zalet sokol biely vták". Ďalej odznala zdravica biskupovi J. Ch. Korcovi, známemu na celom svete. Miestnemu biskupovi J. Ferancovi zaspieval zbor mariánsku pieseň "Čakajú ťa nástrahy". Konečne celej slovenskej Cirkvi na počesť a povzbudenie odznali všetky štyri slohy hymnickej piesne "Nad Tatrou sa blýska". Veľmi presvedčivo zneli slová tretej slohy "už Slovensko vstáva, putá si strháva". Všetci opakovali druhú časť štvrtej slohy "kto sa Slováčik cíti, nech sa šabľou chyť a medzi nás stane". Pod šabľou iste každý myslel to, čo sv. Pavol nazýva "meč Ducha". Po každej zdravici s piesňou kostol zahrmel potleskom.

Potom od 16. hod. asi do 17.30 hod. sme sa modlili rozjímavý ruženec. Úvahy a piesne medzi desiatkami boli zamerané na duchovné povolania.

Od 18. hod. asi do 19. hod. mal miestny farár dekan J. Marcin sv. omšu. Úvodom vysvetľoval, že 11. júna je povinná spomienka na sv. Barnabáša apoštola, a okrem toho, že večernú sv. omšu máva pre domáчих s nedelňou platnosťou, a preto berie nedelňný formulár, a nie omšu ku cti Nepoškvrneného Srdca Panny Márie. Počas sv. omše nedovolil mládeži spievať novšie piesne, trvá na tom, že možno spievať iba omšové piesne z JKS. Na začiatku kázne zdôrazňoval, že táto púť nebola plánovaná, že by mal kostol na noc zavrieť, ale keď tu vidí aj starších ľudí došlých zďaleka, že nebude nikoho z kostola vyhnať. Za toto mu patrí vďaka a uznanie, aj za to, že homíliu potom predsa len zameral na tému Srdca Panny Márie.

O 19.30 hod. sa modlila skupina mladých večerné chvály, o 20. hod. nasledovalo pásmo modlitieb a spevov, o 22. hod. križová cesta, o 23. hod. opäť pásmo modlitieb, spevov a rozjímania. Po polnoci, asi o 1. hod. si mladí zapálili sviečky a v počte asi 1000 osôb vyšli k mariánskej kaplnke pri studničke, asi 15 minút od kostola na svahu v lese. Tam odznal pozdrav Panne Márii, potom ďalšie spevy a pred 7. hod. rannej chvály. Púť sa skončila sv. omšou začínajúcou o 7.15 hod. v nedeľu 12. júna.

Akousi prípravou na túto púť bola účasť mládeže z Banskej Bystrice a okolia na Starých Horách cez túričnú vigíliu a slávnosť 21. a 22. mája.

Vďaka najmä týmto dvom púťiam sa stávajú Staré Hory pomaly centrálnym pútnickým miestom pre stredné Slovensko, podobne ako Levoča je pre východné a Šaštín pre západné Slovensko. Staré Hory nemajú pravda také priestorové možnosti a demografické predpoklady ako Šaštín alebo Levoča, ale majú svoje špecifické čaro a preto veríme, že tí, čo tam boli, opäť radi za rok prídu a privedú aj ďalších.

ROŽŇAVA

Stanislav

21. 4. 1988, na štvrtý deň po náhlej smrti kapitulného vikára Zoltána Beláka zišli sa knazi diecézy, aby zvolili zo svojho stredú dvoch kandidátov na správcu diecézy, pokiaľ nebude menovaný biskup. Podľa cirkevného práva diecézneho správcu môžu voliť konzultori, menovaní biskupom za jeho života./ako tomu bolo v trnavskej arcidiecéze/. Rožňavský kapitulný vikár konzultorov nemohol menovať, preto knazi zvolili dvoch kandidátov, aby biskupovi Ferancovi uľahčili hľadanie vhodného knaza spomedzi duchovných, ktorých nepozná. Keď delegácia rožňavských knazov oznámila biskupovi Ferancovi mená navrhovaných kandidátov, zaujal odmietavé stanovisko, prehlásil, že neprichádzajú do úvahy a že má v úmysle menovať do tejto funkcie riaditeľa biskupského úradu v Rožňave Tibora Spišáka /predsedu PIT vo východoslovenskom kraji/. Biskup Feranec dostal okrem toho telegram od Sv. stolice, ktorým mu navrhuje dvoch kandidátov na uvedenú funkciu. Biskup Feranec bohužiaľ ignoroval želanie Sv. stolice ako aj rožňavských knazov a menoval Spišáka. 50 diecéznych knazov podpísalo protest proti tomuto postupu biskupa Feranca a poslalo ho Sv. Otcovi a kardinálovi Tomáškovi. Biskup Feranec tak vyhovel štátnym orgánom a vedeniu PIT, ale dostal sa do konfliktu so Sv. stolicou a knazstvom rožňavskej diecézy.

- Biskup Dr. J. Ch. Korec dostal 27. V. 1988 pozvanie od biskupa Lászlóa z rakúskeho Eisenstadtu, aby sa zúčastnil stretnutia so Sv. Otcom počas jeho pastoračnej návštevy 24. júna 1988 v Eisenstadte. Pozvanie sa týka aj koncelebrácie so Sv. Otcom na slávnostnej eucharistickej liturgii v Trausdorfe /pri Eisenstadte/. Biskup László vyslovuje toto pozvanie nielen za seba, ale aj menom všetkých knazov a veriacich svojej diecézy.

Vo svojej odpovedi biskup Korec uvádza, že hoci nemôže vyhovieť tomuto bratskému pozvaniu, ďakuje biskupovi Lászlóvi srdečne za túto ozaj katolícku a biskupskú pozornosť. Hodnotí pozvanie ako povzbudenie nielen pre seba, ale pre mnohých našich knazov a veriacich, aby žili ešte hlbšie v jednote Cirkvi. "Kiež by sme všetci boli živou Cirkvou Kristovou, bez prekážok hocijakých hraníc... Bol by som Vám hlboko vďačný, keby ste Sv. Otcovi Jánovi Pavlovi II. tlmočili pozdrav odo mňa a od našich slovenských veriacich... Modlime sa za neho ako za nástupcu Petrovho a chceme mu byť vždy celkom oddaní. V Šaštíne a v Levoči a inde to vyjadríme aj viditeľne", píše biskup Korec doslovne.

- Podpredseda vlády Matej Lúčan vyčítal kardinálovi Tomáškovi, že "prevzal a schválil mienky tých, ktorí by chceli zneužívať záujmy veriacich a náboženstva pre politické ciele, zachádzajúc až do vyvíjania nátlaku."
- Minister kultúry SSR Miroslav Válek hovorí vo "Svete v obrazoch": "Je možné písať o všetkom, samozrejme primeraným spôsobom".
- Ženské rehole naposledy legálne prijímali novicky r.1950. Teraz vedené rozhovory dávajú nádej na "doplnenie počtu rehoľných sestier".
- V Čechách a na Morave bolo r.1986 2811 rehoľníč, z ktorých 80% bolo v dôchodkovom veku. Ráta sa s tým, že počet sestier sa r.2000 zmenší na 1400. Roku 1950 bolo vyše 6000 sestier patriacich do 37 rehoľí a rehoľných kongregácií.

TRAJA NOVÍ BISKUPI PRE ČESKOSLOVENSKO

Sv. Otec Ján Pavol II. menoval po schválení vládou ČSSR 19. mája 1988 troch nových biskupov: pre trnavskú arcidiecézu menoval apoštolským administratorom doterajšieho arcidiecézneho administrátora P. Jána Sokola, pre pražskú arcidiecézu menoval Sv. Otec za svätiacich biskupov generálneho vikára prepošta P. Jána Lebedu a kanonika Dr. Antonína Lišku.

Biskupská konzekrácia v Prahe sa konala v sobotu 11. 6. 1988 v katedrále sv. Víta o 10. hod. a trvala 3 hodiny. Hlavným svätiteľom bol kardinál Tomášek, spolusvätiteľmi boli arcibiskup Francesco Colasuonno a svätiaci biskup Dr. Kajetán Matoušek. Medzi hosťami bol kardinál Macharski z Krakova, kardinál Groer z Viedne, kardinál Meisner z Berlína, biskup Müller z Regensburgu a ďalší biskupi. Prítomný bol tiež Mons.

Ján Sokol, ktorý o deň neskoršie prijal biskupské svätenie v Trnave. Katedrálu sv. Víta naplnil veľký počet veriacich. Prítomní boli aj predstavitelia štátnej správy na čele s ministrom kultúry ČSR Milanom Kymličkom a niektorí členovia diplomatického zboru.

V Trnave bola biskupská konzekrácia v nedeľu 12. 6. 88 o 15 hod. a trvala 4 hodiny. Hlavným svätiteľom bol tit. arcibiskup Francesco Colasuonno, spolusvätiteľmi biskup nitriansky Dr. Ján Pásztor a biskup banskobystrický Jozef Feranec. Okrem toho boli spolusvätiteľmi tí istí hostia ako v Prahe. Katedrála bola celkom naplnená tak ako v Prahe, ale vonku okolo nej bolo ešte vyše 15 000 ľudí.

Prejav arcibiskupa Fr. Colasuonna pri konzekrácii svätiacich biskupov v Prahe

Eminencie, Excelencie, spolubratia, bratia a sestry v Kristu! Tento deň môžeme nazvať mimoriadnym, pretože dvaja naši bratia dostali plnosť kňazstva pre službu Cirkvi v Prahe. Vzdajme vďaky Pánovi, že si ich vyvolil pre túto zodpovednosť; zaletme v našich myšlienkach k Sv. Otcovi Jánovi Pavlovi II., ktorý ich menoval a učinil ich tak nástupcami apoštolov.

K nim smeruje uistenie o našej modlitbe, o našej cirkevnej solidarite, o našom želaní plodného apoštolátu medzi duchovenstvom tejto arcidiecézy, medzi veriacimi všetkých vrstiev a veku a naše úprimné blahoželanie "ad multos annos, mnogaja ljeta" tlmočíme aj milovanému a váženému pánu kardinálovi Tomáškovi.

Dvaja noví biskupi boli menovaní pomocnými biskupmi v tomto arcibiskupskom sídle, na čele ktorého stojí pastier, úctyhodný vekom, zbožnosťou a horlivosťou pre vec Božiu i duší. K plneniu svojich mnohostranných povinností otec kardinál potrebuje spolupracovníkov, aby mu pomáhali zblízka v biskupskom poslaní. V Mons. Lebedovi a v Mons. Liškovi Jeho Eminencia nájde iste pohotovosť, oddanosť, jednotu v úmysloch - nepostrádateľné základy pre plodnú spoluprácu k vedeniu Božieho ľudu.

Dnešný obrad - udalosť, aká sa nekonala v Prahe už mnoho rokov, nás okúzľuje leskom bohoslužby, krásou posvätného spevu, úchvatným rámcom tejto majestátnej katedrály, hodného symbolu tohto "zlatého mesta". Ale to, čo nás viac dojíma, je zbožnosť, hlboké účasť všetkých veriacich prítomných na tejto slávnostnej liturgii. Na vašich tvárach, milí bratia a sestry, žiari radosť, premeniace z hĺbín duše a odtiaľ prebleskuje tiež nádej. Aká? Nádej, aby ste sa mohli zúčastniť aj iných biskupských svätení v celom Československu. Zajtra sa bude konať ďalšie v Trnave. A potom? Nech nám Pán, najvyšší a večný Veľkňaz, dožičí, aby sme mali dobrých a verných biskupov v ostatných diecézach, ktorým doteraz chýbajú.

Je to utópia? To závisí na pevnosti našej viery, ktoré je v týchto dňoch posilnená týmito tromi sväteniami. Duch Pána vane kde a kedy chce. Nech zostúpi znovu na Cirkev, naplní srdce všetkých a obnoví tvárnosť zeme! Amen.

TRNAVA MÁ NOVÉHO BISKUPA

Ján Sokol sa narodil 9.10.1933 v Jacovciach pri Topoľčanoch. Jeho otec Ján bol stavebným kamenárskym robotníkom, zomrel r.1983. 84-ročná matka ešte žije. Ján je najmladší z troch detí. Gymnázium študoval v Topoľčanoch, bohosloveckú fakultu v Bratislave, 23.6.1957 bol vysvätený na knaza biskupom Lazíkom. Ako kaplán účinkoval v Šuranoch, Devíciach, v Bratislave-Blumentáli 6 rokov, v Štúrove. Od r.1968 bol prefektom knazského seminára v Bratislave. Od 1.7.1970 bol kaplánom v Seredi, od r.1971 tamže farárom a od r.1978 obvodným dekanom v Seredi. Deň po smrti biskupa Dr.Júliusa Gábriša, 14.nov. 1987 ho konzultori trnavskej arcidiecézy zvolili za dočasného administrátora /správcu/ arcidiecézy. 19.mája 1988 ho Sv.Otec menoval titulárnym biskupom lunenským a poveril správou trnavskej arcidiecézy. I keď Trnava je arcibiskupským sídlom, Ján Sokol bude /zatiaľ/ iba biskupom-apoštolským administrátorom trnavskej arcidiecézy.

Vysviacka Jána Sokola za biskupa sa konala v nedeľu 12.6.1988 v trnavskom katedrálnom kostole sv.Jána Krstiteľa o 15.30 hod. a trvala 4 hodiny. Parokový univerzitný kostol sa začal naplnať už 6 hodín pred vysviackou, 4 tisíce ľudí sa natlačilo dovnútra, aspoň 15 tisíc ďalších stálo vonku. Hlavným svätiteľom bol tit.arcibiskup Francesco Colasuonno, spolusvätiteľmi biskup nitriansky Dr.Ján Pásztor a biskup banskobystrický Jozef Feranec. Okrem toho spolusvätiteľmi boli tí istí hostia ako v Prahe, ktorých veriaci vítali nadšeným potleskom, medzi nimi krakovský arcibiskup kard.František Macharski, viedenský arcibiskup kard.Hans H.Groer, berlínsky biskup kard.Joachim Meisner a ďalší biskupi. Prítomní boli aj zástupcovia československej vlády, ktorí sedeli s nehybnou tvárou, keď apoštolský nuncius Francesco Colasuonno v slovenskom príhovore predniesol požiadavky Cirkvi, aby veriaci mali väčšie práva. V kázni, ktorá trvala 20 minút a bola prerušovaná častým potleskom, arcibiskup Colasuonno žiadal, aby bolo v ČSSR viac knazov, aby bola sloboda vyučovania náboženstva a aby boli vymenovaní sídelní biskupi na 9 uprázdnených biskupských stolcov. Povedal, že cirkevný život musí nadobudnúť plné práva v svetskej spoločnosti, že terajšie vzťahy medzi Cirkvou a štátom by sa mali zmeniť, lebo len keď má Cirkev právoplatné miesto v spoločnosti, môže prispievať k pokroku a blahobytu občanov. Arcibiskup Colasuonno, vyslovil nádej, že vyjednávania Svätej Stolicy a Československom prinesú ďalšie výsledky. /kážuň viď nižšie/.

Na záver trojhodinového obradu novovysvätený biskup J.Sokol povedal príhovor, ktorý uvádzame v plnom znení nižšie. /Kat.noviny č.26 uverejňujú o vysviacke podrobnú správu od J.Krajčího, ale najzaujímavejšie výroky arcib.Colasuonna a biskupa Sokola vynechávajú alebo len všeobecne naznačujú/.

Po slávnostných bohoslužbách tisíce ľudí lemovalo polkilometrovú cestu z kostola do arcibiskupského paláca, aby na vlastné oči videli nového biskupa a dotkli sa tým, čím sa slávnosť predĺžila o hodinu.

Z príhovoru biskupa Jána Sokola pred prvým biskupským požehnaním

V tejto chvíli sa musíme v duchu preniesť do histórie nášho národa. Je to prvá vysviacka biskupa, prvá konsekrácia v tomto katedrálnom chráme, prvá vysviacka biskupa po vyhlásení provincie Slovenska. Táto skutočnosť sa udiala v Mariánskom roku /potlesk/. Tieto skutočnosti, ktoré som vymenoval, nám dávajú nádej, nádej novej epochy Cirkvi u nás. Som istý, že toto bol prvý krok a že po nom prídu ďalšie /potlesk/ a že sa všetky naše uprázdnené biskupské miesta čím skôr obsadia dobrými biskupmi podľa Ježišovho Srdca /potlesk/.

Dnes musíme z hĺbky svojho srdca ďakovať Pánu Bohu za túto veľkú milosť, za tento dar, ktorý nášmu Slovensku vlastne dáva nebo. Musíme ďakovať svätej Cirkvi a jej viditeľnej hlave Svätému Otcovi pápežovi

Jánovi Pavlovi II./potlesk/, ktorého v tejto chvíli medzi nami sprítomňuje legát apoštolského Stolca Francesco Colasuonno /potlesk/. Jemu ďakujem, že prišiel, obetoval svoj čas, svoje sily, svoju lásku - ako aj spolukonsekrátorom otcom biskupom z Bstrice a Nitry /potlesk/. Ďakujem vláde našej republiky a všetkým vám, ktorí ste modlitbami a obetami podporili túto dnešnú skutočnosť /potlesk/.

Cirkev ma vysvätila za biskupa. Celkom iné plány boli už v ďalšom mojom živote. Moji najbližší spolupracovníci a známi to veľmi dobre vedia. "evyhľadával som túto novú službu, ani som nikdy po nej netúžil. Pán si ma vyvolil takými jasnými znakmi, svedčiacimi o jeho vôli, že sa nedalo bez výčitiek svedomia protirečiť /potlesk/. Keď teda nechcem nič iné, iba plniť Božiu vôľu, On-Pán neba i zeme musí zakryť moje slabosti a doplniť moje nedostatky. A to ma naplnia pokojom a dôverou /potlesk/. Chcem patriť celkom Bohu a jeho Cirkvi /potlesk/. Svoju službu chcem vždy konať v duchu hesla: S Mériou k vnútornej duchovnej obnove /potlesk/. Som si vedomý, že táto úloha nie je ľahkou, lebo budeme si úprimní, že naše Slovensko je poznačené zvykovosťou a formalizmom. Ale s Božou pomocou sa budeme skvalitňovať /potlesk/. Budeme sa usilovať čím viacerých, predovšetkým však seba, priviesť k osobnej viere a vnútornému presvedčeniu podľa slov "viem, komu som uveril" /potlesk/. Veľmi k tomu potrebujem Božiu pomoc a ja verím, že mi ju aj vy pomôžete vyprosovať a modlitbami a obetami sprostredkovať /potlesk/.

Na svoj prímičný obrázok som si napísal kedysi pred 31 rokmi slová: Mária, do Tvojho srdca čistého sa porúčam. Dušu, telo, srdce moje tento deň Ti odovzdávam. A taktô som začínal, ako pamätáte, svoju službu pred niekoľkými mesiacmi, keď som bol uvedený do úradu diecézneho administrátora /potlesk/. Pod ochranou Panny Márie som teda kráčal a chcem kráčať k cieľu, k stretnutiu s Bohom a za sebou chcem ťahať celé zástupy veriaceho Božieho ľudu /potlesk/.

Už pred niekoľkými týždňami, keď som bol uvedený do úradu, sme sa zasvätili našej nebeskej Matke Panne Márii. Obnovme i dnes toto zasvätenie, a spolu so mnou všetci, ako sme tu prítomní, i neprítomní, zvlášť trpiaci a chorí, ktorých pozdravujem, i tých, ktorí z akéhokoľvek dôvodu nemohli prísť, odovzdajte im naše pozdravy a povedzte im, že sme aj ich spolu s nami zasvätili našej nebeskej Matke.

Nepoškvrnená Panna Mária, radostne sa zasväcujeme Tvojmu srdcu, ktoré nadovšetko miluje Božiu vôľu. V spojení s našimi predkami stojíme dnes plní dôvery, Matka, pred Tebou a chceme Ti odovzdať našu minulosť a Tvojmu nepoškvrnenému Srdcu zasvätiť našu prítomnosť i budúcnosť. Ďakujeme Ti, Panna verná, za obdobie rozkvetu, pokoja a vnútorného mieru. Ďakujeme za povstanie z úpadkov a poroby. Prednes však, Mária, útočisko hriešnikov, svojmu Synovi, Kráľovi vekov, aj našu úprimnú ľútosť a pokánie za viny predkov a viny naše, za hriechy osobné a spoločenské. Tebe, Mária, pomocnica kresťanov, s dôverou zverujeme a zasväcujeme i našu prítomnosť. Pros za nás a podopieraj nás, aby sme premáhali zlo a víťazili nad ním konaním dobra, aby sme premáhali nenávisť láskou, aby sme prekonávali malomyselnosť dôverou a nádejou. Zverujeme Ti, Mária, naše rodiny, deti a mládež. Chceme mať vždy v úcte život a strážiť ho od počatia. Pomôž nám, Mária, pre-máhať nadmerný zhon za hmotnými hodnotami a pomínajúcimi pôžitkami. Nauč nás hľadať silu v eucharistickej obete a vo sviatostiach. Utrdzuuj naše spoločenstvo v deň Pána v našich svätyniach. Vypros nám, aby z našich rodín vychádzali noví robotníci vo vinici Pána. Nauč nás úcte k človeku a starým ľuďom a obetavej láske. Pomáhaj nám, aby sme vieru - vzácne dedičstvo otcov odovzdali neporušenú budúcim generáciám. Tvojmu nepoškvrnenému Srdcu zverujeme a zasväcujeme budúcnosť tretieho tisícročia, ku ktorému sa blížime. Mária, Kráľovná pokoja, vypros nám plnosť darov Ducha Svätého, aby sme v našej rodnej zemi i v novom tisícročí vydávalisvedectvo o ukrižovanom a vzkriesenom Kristovi. Amen, /Búrlivý potlesk/

Arcibiskup Francesco Colasuonno v Trnave

12. júna 1988 sa konala v Trnave vysviacka biskupa, 54-ročného Jána Sokola, pre trnavskú arcidiecézu.

Hlavným svätiacim biskupom bol arcibiskup Francesco Colasuonno, ktorý povedal aj príležitostnú homíliu po slovensky.

Začal ju dlhším citátom z rímskeho rituálu a slovami, ktorými sa svätiaci biskup obracia na nového biskupa a prítomných veriacich. Po tomto úvode arcibiskup Colasuonno pokračoval:

Chcel by som zdôrazniť niektoré myšlienky, čo vyplývajú z týchto odporúčaní a pozastaviť sa nad niektorými stránkami osobitnej situácie Cirkvi v tejto krajine. Pouvažujme o nich spolu. Ako si počul, Cirkev povzbudzuje biskupa, aby miloval bratskou láskou najmä kňazov, svojich spolupracovníkov v Kristovej službe. Kňazi spolu s ťebou tvoria presbytérium, t.j. jediné, hoci na rozličné úlohy určené, kňazské spoločenstvo. Pokladaj ich teda za synov a priateľov, koordinuj a podnecuj ich činnosť zameranú na uskutočňovanie a šírenie Božieho kráľovstva. A to všetko v jednote úmyslov a srdca, ktorá vylučuje nezhody a rozdelenia. Ak by pre ľudskú krehkosť chýbala v presbytériu, čiže kňazskom spoločenstve jednota, je tvojou úlohou usilovať sa o obnovenie bratskej súdržnosti medzi členmi duchovenstva, aby sa utvorilo jedno telo a jeden duch.

Táto výzva apoštola Pavla k jednote sa týka aj kňazov v ich vzťahu voči biskupovi. ... Kňazi prijmite nového biskupa v mene Pánovom, buďte ako jedna rodina...

Presbytérium musí mať všestranný pohľad na problémy Cirkvi, opravdivé "sentire cum Ecclesia" /spolucítie s Cirkvou/ a radosné povedomie, že sme služobníkmi jedinej Kristovej Cirkvi.

Nemožno nemyslieť na veľkú potrebu nových a dobre pripravených kňazov pre túto arcidiecézu, ako aj pre ostatné diecézy Slovenska, Čiech a Moravy. Je potrebné vystupňovať úsilie o zvýšenie počtu rozdávatelov Božích tajomstiev...

Horlivá modlitba k Bohu je prvým a nenahraditeľným prostriedkom ako pritiahnúť do vašich diecéz veľkodušných mladíkov, ochotných venovať svoj život bezvýhradnej službe Cirkvi a bratom.

Ďalším podnetom je príklad, ktorý my kňazi dávame mladíkom, príklad odpútania od hmotných vecí, príklad horlivosti za duše a príklad jednoty.

Je potrebné, aby trnavská arcidiecéza v úzkej spolupráci s ostatnými slovenskými diecézami zblízka sledovala život bohosloveckej fakulty v Bratislave, duchovnú formáciu seminaristov, ich starostlivý výber a úroveň ich štúdií. Veriaci majú právo na dobre pripravených a vždy početnejších kňazov.

Tá istá potreba sa javí aj na poli mužských a ženských povolání na rehoľný život. V Československu majú rehoľníci podstatný význam pre svedectvo, ktoré vydávajú a pre službu, ktorú konajú. Bolo by pekné, aby sa zmenil ich stav, ktorý trvá od roku 1950. Svätá Stolica sa o to bude usilovať v rámci svojich možností. Leží nám na srdci, aby sme videli, že rehoľné spoločenstvá sa snažia nielen dať ako prežiť, ale že budú prekvitať, aby mohli uskutočňovať svoju charizmu v lepších podmienkach.

Sú aj mnohé ďalšie prvky, ktoré obohacujú životnosť Cirkvi, napr. katechéza a prítomnosť rezidenčialneho biskupa v každej diecéze. Stačí uvážiť, že diecéza len pod vedením svojho biskupa plne uskutočňuje definíciu Koncilu.

Diecéza je časť Božieho ľudu zverená pastierskej starostlivosti biskupa v spolupráci a presbytériom a v spojení so svojim pastierom tvorí partikulárnu Cirkev, v ktorej je skutočne prítomná a pôsobí jedna, svätá, katolícka a apoštolská Cirkev Kristova.

Vyslovujeme nádej, zakončil svoju homíliu arcibiskup Colasuonno, že stretnutia a rozhovory Svätej Stolice so štátnymi orgánmi, ktoré sa pred časom obnovili, prinesú aj ďalšie výsledky, okrem troch biskupov, ktorí včera a dnes mohli prijať biskupskú vysviacku. Pomáhajte svojou modlitbou a svojim porozumením všetkým tým, čo vykonávajú túto prácu, ktorá by sa nemala končiť menovaním biskupov, ale by mala ísť omnoho ďalej. Náboženský život, ak má plné domovské právo v občianskej spoločnosti, vôbec neškodí verejným záujmom, ale práve naopak prispieva k pokroku a blahu občanov.

Hľa, čo o tom učí Svätý Otec Ján Pavol II.:

Viera zblízuje a spája ľudí, združuje ich ako bratov a sestry, robí ich pozornejšími, zodpovednejšími a veľkodušnejšími v úsilí o spoločné dobro. Nejde iba o väčšiu ochotu spolupracovať s inými, ale skôr o to, aby sa načierali, z nevyčerpatelných prameňov správneho svedomia, vyššie dôvody pre angažovanie sa na budovaní spravodlivejšej a ľudskejšej spoločnosti. Otvorme brány Kristovi, nebojme sa jeho posolstva lásky!

Známy český teológ ThDr. Josef Zvěřina napísal otvorený list - "Prosby Božího lidu" novým pomocným biskupom pražským. Myslíme si, že list vystihuje - mutatis mutandis - tiež prosby slovenského ľudu biskupovi Jánovi Sokolovi. Preto ho uverejňujeme poslovenčený.

Pomocným biskupom pražským Jánovi Lebedovi a Antonovi Liškovi

P r o s b y B o ž í e h o ľ u d u

Otcovia a pastieri, stali ste sa nielen svätiacimi biskupmi, ale biskupmi pomocnými /episcopi auxiliares/ otcovi arcibiskupovi, českému metropolitovi, kardinálovi Tomáškovi - a tiež pomocnými pastiermi Božího ľudu. Ste jeho pravými predstaviteľmi. Podľa Ježiša dobrý pastier volá ovce menom, pozná ich, kráča pred nimi a ovce počúvajú jeho hlas /por. Jn 10, 3.4.14/. Podľa sv. Augustína bez nás ste kresťania, pre nás biskupi /Augustín, De pastoribus/. Preto sa obraciame k Bohu modlitbami za vás a svojimi prosbami na vás.

I.

1. Vstúpili ste do svojho poslania v čase, keď sa dejú vnútorné i vonkajšie zmeny v Cirkvi. Boli sme Cirkvou trpiacou a spolutrpiacou, teraz sme Cirkvou o b n o v y . Prejavuje sa zmena zmysľovania starej i novej generácie. Veriaci duchovnými akciami, púťami a inými prostriedkami sa usilujú o vnútornú premenu. Svojimi podpismi ukázali, že berú za Cirkev zodpovednosť a nenechávajú ju spočívať len na vašich pleciach. Utrpením minulých rokov a znášaním prítomného násillia dokázali odvahu byť Cirkvou.

2. Desaťročnou prípravou na svätovojecke milénium siahli až ku koreňom našej českej a kresťanskej duchovnosti. Naši svätí patróni žehnajú nášmu ľudu a jeho pastierom. Sv. Vojtech, biskup a mučeník, ukazuje vzor pastiera, ktorý neváha dať život za vieru a obrátenie duší.

3. Náš sv. Vojtech položil však život uprostred ľudu, ktorý mu nebol zverený v právnom zmysle. Ale cítil sa poslaný k nemu v mene kresťanského univerzalizmu. V tom duchu sebaobnovujúca Cirkev prežíva viac ako prv medziľudské vzťahy, humánne hodnoty evanjelia, ekumenizmus túžby a modlitby. Počujeme volanie nášho rímskeho biskupa k budovaniu kultúry srdca a civilizácie lásky.

4. Ale stále trvá situácia, ktorú nám predpovedal náš najvyšší Pastier: "Blahoslavení, ktorí sú prenasledovaní pre spravodlivosť... Blahoslavení ste, keď vás budú pre mňa potupovať a prenasledovať a všetko zlé na vás nepravdivo hovoriť." /Mt 5, 10-11/

Taká je zhruba vnútorná situácia Cirkvi.

Preto prosíme, my Cirkev, my Boží ľud, vás, svojich biskupov:

- Podporujte a posilňujte zverený ľud spolu s naším Sv. Otcom a s naším kardinálom v duchovných snahách. Nepriateľov sa nelakajte. Hovorte za nás, keď nás nechcú počuť, keď na naše slová nedbajú, keď nás neberú na vedomie, keď sa k nim ani nedostaneme.
- Buďte našimi duchovnými otcami, keď žiadame a prosíme o vašu službu a vedenie.
- Oslovujte neúnavne všetkých ľudí bez rozdielu, ukazujte nám pravého ekumenického ducha. Mnoho lásky treba tejto krajine!
- Stojte pevne v blahoslavenstve lačných a smädných po spravodlivosti, s tými, ktorí sú tupení a prenasledovaní. "I keď sme pastiermi, pastier načúva s chvením nielen tomu, čo sa hovorí pastierom, ale aj tomu, čo sa hovorí ovciam" /Aug., Sermo 47/.

II.

Na rozdiel od toho vonkajšia situácia Cirkvi v podstate trvá v nehybných záverách; len málo sa zmenilo v dávnych postojoch.

1. Namiesto "deklasovaných živlov", podzemnej a tajnej Cirkvi nastúpili v oficiálnom slovníku "nelegálne štruktúry". Vznikli tým, že legálne štruktúry boli sústavne rozleptávané neobsadzovaním biskupských sídiel, zbavovaním kňazov štátneho súhlasu, umele vyvolanou a živenou činnosťou *Pacem in terris*, diskrimináciou veriacich, húževnatou ateistickou propagandou a rôznymi inými prekážkami, ktoré obmedzili náboženskú slobodu na smrteľné minimum. ~~Stát je~~ ten, kto rozkladom legálnych štruktúr vyvolal tzv. ilegálne štruktúry.

2. Avšak všetky hlasy a prejavy logického a legálneho odporu sú sústavne vykladané ako zásahy nepriateľských síl proti nášmu socialistickému zriadeniu a pracujúcemu ľudu, ako podvratná činnosť emigrácie a temných vatikánskych kruhov. Ide o absolútne nepochopenie našej identity.

3. Toto sústavné urážanie, ponižovanie a podozrievanie veriacich v tejto krajine nadobudlo v poslednom čase novú silu a nové formy. Na púte sú vysielaní proti svojmu svedomiu a proti čestnej otvorenosti ľudia, ktorí musia bdieť, aby sa nestalo niečo, čo sa nikdy nestane. Vydávajú sa zbytočne peniaze z vrecák občanov na celoštátnu pohotovosť rozličných zložiek, aby sa vraj nezneužívalo náboženské cítenie veriacich. Proti modliacim sa ľuďom rúčia sa autá, proti sviecam, symbolom svetla a obety chrlia špinu vodné delá, aby sa na manifestujúcich za svoje zákonné požiadavky demonštrovala sila monštruozity.

4. Celým svetom prebieha silná túžba po jednote ľudstva. Dostáva rozličné mená a rozličný obsah: socializácia, solidarita, integrácia, oslobodenie, glasnosť atď. Paralelne k tomu, pravda zo zdrojov iného druhu rastie aj naša spolupatričnosť s veriacimi celého sveta, ba so všetkými zástancami spravodlivosti a ľudského poriadku. Na rozdiel od toho je v poslednom čase u nás živená nová ostražitosť, ba nová nenávisť, ktorá delí občanov podľa kritérií obmedzeného stranického myslenia. Podľa najvyšších ideológov musí byť odstránené všetko tmárstvo, predovšetkým náboženstvo. Tak si režim celkom zbytočne stavia proti sebe milióny, ktoré potom uráža a ostrakizuje. Sotva kde inde sa nájde tak nezmyselná "náboženská politika".

Tak vyzerá vonkajšia situácia, v ktorej žije naša Cirkev. Preto sa obraciame s ďalšími prosbami na vás, otcovia biskupi:

- Prejavte všetku snahu, aby ste ukázali, že berieme na vedomie svoju existenciu v tomto štáte a nemáme žiadne rozvratné snahy, nevyvíjame žiadnu podvratnú činnosť. Odstraňujte dôsledne chimérickú predstavu dvojakej Cirkvi: legálnej a ilegálnej.
- S všetkou trpezlivosťou a statočnosťou odmietajte podozrievanie z cudzích vplyvov. Ukazujte ako katolícki biskupi pravý obraz Cirkvi, ktorá žila a bude žiť v rozličných spoločenských sústavách.
- Prosíme, bráňte sa všetkými silami, aby Cirkev bola znižovaná novým césaropapizmom na slúžku politického zriadenia. Nosíme v sebe vlastné mravné imperatívy a náboženské zásady, nepotrebujeme "tlak zvonka". Naopak, existuje vnútroštátny tlak, ktorý budí protitlak.
- S úzkosťou sledujeme vystúpenia niektorých členov *Pacem in terris*. Bojíme sa, že nejdú len cestou cirkevnej neposlušnosti, ale už aj praktickej schizmy, ba až bludov. Je im treba modlitieb, ale tiež jasného slova našich pastierov: Áno, áno, nie, nie; nech nedávajú čo je Božie cisárovi. /por. Mk 12, 17/
- Prosíme, aby ste verní evanjeliu a Cirkvi dávali príklad statočnosti a vytrvalosti v pravde. Tým poslúžite najviac našej spoločnosti, ktorá trpí životom v lži, strachu a nenávisti.

Prosíme, neľakajte sa veľkých bremien, ktoré vám ukladá vnútorná i vonkajšia situácia našej Cirkvi. Naše modlitby sú s vami. Stoja za vami všetci veriaci, aj tí prostrední./a to je veľká sila, hovorí Bernanos/. Stoja za vami modlitby chorých, nepovolených rehôl, modlitby detí. Preto môžeme prosieť slovami, ktoré sa ani neodvažujeme vám pripomínať, lebo ich iste poznáte a budete rozjímať: 2 Tim 4,1-5!

Na vedomie: Sv. Otcovi Jánovi Pavlovi II.
kardinálovi Fr. Tomáškovi

Josef Zvěřina

K rokovaniu medzi Vatikánom a ČSSR

Výsledok rokovania a menovanie troch nových biskupov v ČSSR je neobyčajne chudobný. Riaditeľ Sekretariátu pre veci cirkevné ing. V. Janků hovorí o prejave dobrej vôle zo strany vlády. Nie som sám, kto cíti chladnú ruku, ktorá zo svojho stola odkrojila nepatrný kúsok a milostivo poskytla hladujúcim už 40 rokov. Bol by to veľký nápor na našu dobrú vôľu, t.j. na dobrú vôľu veriacich, aby nad týmto dobrodením jasali. Bolo by nám veľmi ťažké uveriť, že dobrú vôľu k riešeniu otázok Vatikán nemá, tá že je len a len na čsl. strane. Predseda vlády Dr. L. Štrougal žiada, aby táto ich dobrá vôľa bola "opätovaná našim partnerom". Keby dobrá vôľa katolíckeho partnera bola rovnako skromná, sotva by pán predseda vlády jasal. Konečne, čo môže katolícky "partner" ponúknuť v tých nekonečných rokovaniach? Zákaz "ilegálnych štruktúr"? Zdá sa, že u nás je len jediná štruktúra "Pacem in terris" - a tá je ozaj ilegálna, pretože je cirkevne zakázaná a štátom schválené stanovy nemá.

Naši predstavitelia s tvrdošijnou vytrvalosťou obviňujú zo všetkého zahraničné vplyvy najrozličnejších centrál, organizácií atď. Nie, hlavní "vinníci" sme my, naša vôľa ku skutočnej slobode, k našej kresťanskej identite. Na to nepotrebuje centrály, ani kruhy Vatikánu, tu hovorí naše svedomie a morálka, naša povinnosť voči celým národom a právom pre všetkých ľudí. Bolo by už raz načase, aby najvyššie čs. orgány opustili novinársky žargón a počúvali hlas 5 miliónov veriacich a ďalších miliónov iných občanov, ktorým ide o pravdu a slobodu. Ináč sa prehľbuje nedôverou priepasť medzi naším ľudom a vládou, ktorá už je aj tak dosť hlboká.

Celkom ináč sa stavia k náboženským otázkam M. Gorgačom, ako sme počuli z jeho rozhovoru s patriarchom Pimenom. Kedy u nás už prestane inkriminácia všetkých možných "temných síl" tu aj v zahraničí? Prečo každý prejav slobodného myslenia sa považuje za dôkaz zlej vôle a vplyvu zahraničných centrál? Nájde sa u nás niekto, kto tiež uzná chyby posledných rokov a otvorí sa dialógu? Náš ľud písomne a neodiskutovateľne vyjadril svoju nespokojnosť a svoje požiadavky v 31. bodoch. Niektoré sú celkom samozrejmé, niektoré potrebujú upresniť, niektoré riešiť jednaním, ale nie neslýchaným násilím. Potom automaticky prestanú mať látku "cudzí centrály" a iné údajné zdroje všetkého zla.

Josef Zvěřina

- 2. júna 1988 prijal kardinál Tomášek člena redakcie "Tygodnika powszechnego" Štefana Kisielewského. V rozhovore, ktorý sa týkal predovšetkým situácie cirkvi v ČSSR, kardinál tvrdil, že táto cirkev prežíva veľké ťažkosti s veľkou nádejou na budúcnosť. Utrpenie, ktoré čs. cirkev prežíva, zjednocujú ju s trpiacim Kristom a spoločné s ním bude víťazstvo. Už dnes možno badať v čs. kostoloch rastúci prílev veriacich, predovšetkým mladých ľudí.

Z porady protináboženských činiteľov v Košiciach začiatkom mája 1988

Zle pracujú aktivisti, učitelia, ateistické krúžky

- v kostoloch je plno mládeže
- pri oltári i 20 miništrantov
- na bohosloveckú fakultu sa hlási 56 študentov, dokonca i syn učiteľa a učiteľky
- nič nemajú študenti v kádrových materiáloch, učitelia o nich nič nevedia

Kňazi pracujú naplno, horlivo - 24 hodín denne

- majú v rukách všetkých
- získavajú si mládež - spevokolmi, akadémiami
- pohreby využívajú na protiateistické prednášky
- krsty, svadby sú na vysokej úrovni
- kňazi triumfujú, keď sa komunisti dávajú cirkevne pochovať /o istom komunistovi, ktorý sa cirkevne pochovával, kňaz povedal, že bol horlivým katolíkom/
- pri krstoch kmotrovia musia ísť na sv. spoveď a sv. prijímanie
- a pred kňazom pokrknúť, aj keď sú komunisti
- deti sa pripravujú na prvé prijímanie v kostoloch, a tak uniká prehľad
- musia v nedeľu chodiť do kostola a kontroluje sa to

Akademiický maliar - sochár Fabini mal štátny pohreb tu a v rodisku cirkevný - bola z toho okázalá slávnosť

Umelci chodia do kostola, inžinieri, lekári, doktori - a nielen chodia, ale spolupracujú s kňazmi, sú činní
Aj herci št. divadla spievajú v kostoloch, filharmonici hrajú v kostoloch. Vo väčšine sú veriaci.

Jeden kňaz urobí viac ako 15 komunistických agitátorov

Aj pracovníci národných výborov chodia do kostola, musíme si ich pozvať na pohovory

Pápež je teraz v Južnej Amerike

O rokovaníach s Vatikánom: Vatikán navrhol 30 kandidátov na biskupov a budú len traja, štát nesúhlasí s navrhovanými

Keď umrel Z. Belák, Feranec využil situáciu a menoval takého, s ktorým my súhlasíme /pacista/

68 kňazov košickej diecézy dalo požiadavku na uprázdnené biskupské stolce /za Košice 16 čitateľných podpisov/. Mysleli, že žiadosť podpíše aj vikár, ale nepodpísal - nebude predseda sám proti sebe a žiadať biskupa.

Kardínal Tomášek vedie zvláštnu politiku

V zahraničí sú vzdelané osobnosti

Tomko má prehľad a dohľad nad celou Cirkvou, bol predsedom biskupskej konferencie medzinárodnej, teraz vedie Kongregáciu pre evanjelizáciu národov. Je pravá ruka pápeža, má predpoklady, že bude raz pápežom. Treba s tým počítať.

Potom sú tam Hrušovský, Senčik, Hnilica - ten robí šarapatu, a najviac Hlinka, salezián, vysielala štvavé roči proti nám

Komunistický kostol - je na Moyzesovej - dobre skrytý /vyhovuje straníkom/
Môžete počúvať hlas Ameriky o 9. hodine večer, Slobodná Európa - tam sa všetko dozviete

Má byť k rukám Biblia a náboženské knihy, aby sme mali prehľad. Táto literatúra sa nosí z Maďarska.

Náboženská literatúra by mala byť k nahliadnutiu v knižniciach.

SPRÁVY ZO SVETA

Stručná informácia o stave Cirkvi v NDR, Poľsku a Maďarsku

NDR: Zo 17 miliónov obyvateľov je len asi 1 milión katolíkov, ostatní sú protestanti. Pred druhou svetovou vojnou boli na území NDR len dve diecézy /meissenská a berlínska/. Teraz je tam 6 diecéz: berlínska, drážďansko-meissenská a apoštolské administratúry Görlitz, Schwerin, Magdeburg a Erfurt-Meiningen. V 1041 farnostiach pracuje 962 kňazov a 121 rehoľníkov, 46 stálych diakonov a 1753 rehoľníc. V erfurtskom seminári študuje 150 bohoslovcov. Vlní bolo vysvätených 16 novokňazov. Berlínsku biskupskú konferenciu tvorí 12 biskupov. Katolícka Cirkev má 33 nemocníc, 108 domovov dôchodcov a domov sociálnej starostlivosti, 21 ústavov pre postihnuté deti. Do tejto práce sa zapájajú aj laici a to predovšetkým tam, kde nie sú farnosti. Katolícka Cirkev spravuje istý počet materských škôl, na nich vyučujú katechéty, ktoré vyštudovali katolícky pedagogický inštitút. Škôlky sú financované Cirkvou a podliehajú cirkevnému dozoru.

Vychádza jeden katolícky týždenník St. Hedwigsblatt a dvojtýždenník Tag des Herrn s výlučne náboženským obsahom. V katolíckom nakladateľstve St. Benno-Verlag vychádza okolo 110 titulov teologickej literatúry a katolíckej beletrie ročne. /Neuvádzame pritom Union-Verlag /CDU/ a Koehler u. Amelang v Lipsku, v katalógoch ktorých je tiež mnoho čiste náboženských titulov./

Poľsko: Z 36 miliónov Poliakov je vyše 94% katolíkov, 2% pravoslávnych a 1% protestantov. V 8525 farnostiach v 27 diecézach pôsobí 21887 kňazov, z toho 4670 rehoľných. Pred 50 rokmi patrilo do diecézneho kléru len 11394 kňazov. Najväčšie percento kňazov je vo veku od 31 do 40 rokov. Budúci kňazi sa pripravujú v 46 veľkých a 10 malých seminároch. Poľskú biskupskú konferenciu tvorí asi 100 biskupov.

Na cirkevnom živote sa intenzívne podieľa aj 50 mužských reholí s vyše 6000 členmi a 102 ženských reholí s 27000 rehoľnicami. Na poľskom území bolo roku 1937 7237 katolíckych kostolov, dnes ich je 14229. Navyše je ešte 1508 kostolov rozostavaných.

Pod vedením katolíckej Cirkvi produkuje 35 nakladateľstiev priemerne ročne 800 titulov v náklade 15 miliónov exemplárov. Okrem iného vychádza v Poľsku 113 katolíckych časopisov so 770 tisíc exemplármi.

MĽR: Všetkých 12 biskupských stolcov je obsadených, biskupská konferencia má asi 20 členov. Vychádza niekoľko katolíckych časopisov a iná náboženská literatúra. Existujú rehole. Katolíci majú 4 gymnáziá, vedené benediktínmi, františkánmi a piaristami. Jedno gymnázium /Debrecín/ je dievčenské a vedú ho rehoľnice.

Ani v MĽR, ani v Poľsku, ani v NDR sa nestáva, aby boli kňazi pre dobrú pastoračnú činnosť zbavovaní štátneho súhlasu, alebo prekladaní ako u nás.

Porovnanie s Československom pokiaľ ide o neobsadenosť bisk.stolcov:
38 rokov bez biskupa: Hradec Králové, Spiš, Prešov;
27 rokov bez biskupa: Košice;
16 rokov bez biskupa: České Budějovice, Brno, Rožňava;
14 rokov bez biskupa: Litoměřice.

Poľsko má za posledné 2 mesiace 4 nových pomocných biskupov:

- Sv.Otec menoval kňaza Gerarda Bernackého /46 ročný/ pomocným biskupom pre diecézu Katowice.
- Pre krakovskú arcidiecézu menoval Ján Pavol II. 2 nových pomocných biskupov: Jan Szkoda /42 r./ a Kazimierz Nycz /38 r./, Ich vysviacka bola 4. júna 1988 v Krakove.
- Pre diecézu chelminskú bol menovaný Sv.Otcem za pomocného biskupa doterajší prorektor katolíckej univerzity lublinskej prof. Ján Szlaga /pozri aj KN č.27 str.4/.

ZSSR

V sovietskom týždenníku "Ogoňok", č.10 z marca 1988 bol uverejnený rozhovor A.Černova s akademikom Dmitrijom Sergejevičom Lichačovom pod názvom "Predbežné bilancovanie tisícročnej skúsenosti", z ktorého vyberáme:

A.Černov: U nás jestvuje roztržka medzi vývinom vlastného náboženského myslenia a jeho oponentom - vedeckým ateizmom. Kritika náboženstva sa u nás nahrádza čímsi, čo je pod akúkoľvek kritiku. Využívajúc túto príležitosť, chcel by som upozorniť na potrebu špeciálneho vydávania, akéhosi "Dialógu", kde by s rovnakými právami vystupovali vedci, bohoslovci, filozofi, básnici a spisovatelia. Tak by sme sa mohli oslobodiť od predsudkov, mohli by sme najst' spoločné stanoviská. A už v nijakom prípade by sa nemala viesť polemika v rozličných rovinách tak, aby sa ľudia nepočuli a aby si jeden druhému nerozumeli. Kedy sa vlastne ideológia oficiálneho pravoslavia stala duchovnou brzdou vo vývine národa? Čím sa to začalo? Nikolajevskou formulou "Samoderžavie - Pravoslavie - Narodnosť"? Alebo skôr? Prečo dekabristi boli poväčšine ľudia veriaci a príslušníci nešľachtickej /raznočinskej/ inteligencie neboli?

D.Lichačov: - Myslím, že veľmi veľa záviselo od Petra I. Hoci sám Peter mal rád pravoslávne bohoslužby a spieval v chóre, a v nijakom prípade nebol ateistom. Reformy Petra I. boli pokračovaním reforiem patriarchu Nikona a viedli k strašnému úpadku cirkevnej autority. Ak spovedník nemá zachovávať spovedné tajomstvo, ak štátnym nariadením kňaz je povinný udávať, potom ako možno hovoriť o cirkevnej autorite? Tu sú korene rozkvetu staroverectva. Prekvitalo ani nie tak za Alexeja Michajloviča, ako skôr za Petra, a Nikolaja I. ... Úloha Nikolaja I. v tomto procese je veľmi negatívna. Prenasledovaním starovercov v nejednom ohľade obrátil ekonomiku Ruska navnivoč. Najzámožnejšou a najpodnikavejšou vrstvou spoločnosti boli staroverci. Staroverci vybudovali aj priemysel na Urale. Zákony Nikolaja I. proti nim podkopali ruskú metalurgiu. Za Jekateriny a Alexandra I. ruské delostrelectvo bolo na prvom mieste vo svete. Rusko stálo na prvom mieste aj čo do množstva a kvality vytavenej rudy. Archeologovia, čo robia vykopávky na Borodinskom poli, Vám povedia, že hneď vidia rozdiely medzi ruskými a francúzskymi delovými guľami...

A.Č.: A predsa, prečo uverovovsko-nikolajevská formula "Samoderžavie - Pravoslavie - Narodnosť" bola ruskou inteligenciou prijatá s takým odporom?

D.L.: Samoderžavie /absolutizmus - pozn.prekl./ sa nemalo stotožňovať s pravoslavím. Nepodoberám sa súdiť nakoľko je tu na vine cirkev, hoci vina, povedzme, metropolitu Fotija a iných tu bola. Zárukou autority cirkvi je jej oddelenie od štátu. Cirkev a štát sa preplietli a všetky viny štátu padali aj na cirkev. Táto formula pokazila vtedajšie pravoslavie, alebo, v každom prípade ho podkopala. Cirkev musí byť oddelená od štátu. Pred tisícimi rokmi kresťanstvo sa stalo štátnym náboženstvom Starej Rusi a Rus zjednotilo, neskôr Rusko, Bielorusko a Ukrajinu. V tom bola sila, ale v tom bola aj slabosť, lebo cirkev podriadená štátu stratila svoju duchovnú slobodu, slobodu svedomia. Všetko ostatné z toho vyplývalo. Keď si veriaci, znamená to, že si monarchistom. A kresťanstvo, to nie je ideológia buržoázna alebo socialistická. Je to svetonázor plus etické normy správania sa vo verejnosti, v živote.

A.Č.: V sedemdesiatych rokoch mnohí z mojich vrstovníkov sa obrátili k náboženstvu. Občianska realizácia osobnosti bola veľmi sťažená pre toho, kto sa nechcel podieľať na oslavovaní alebo nebol karieristom..

D.L.: V tomto s Vami, Andrej Jurievič, nemôžem súhlasiť. Keď človek chodí do chrámu kvôli móde, alebo len z premenenia svetonázoru, - aj to je kľamstvo. Cirkev, to nie je len zmena svetonázoru, to je už premena spôsobu života, obyčajov. U veriaceho aj súkromný život má byť náboženský, so zachovávaním pôstov, sviatkov, atď. A mnohí chodili do chrámu len z protestu proti oficiálnej lži. Aj v tom bol prvok kľamstva. Kresťanstvo si vyžaduje nielen kresťanský svetonázor, ale aj skutky. Bez skutkov je viera mŕtva. A skutkov vlastne nebolo.

A.Č.: - Teda vieru mať, značí konať skutky. Ale v sedemdesiatych rokoch tlač začala biť na poplach: komsomolci si nechávajú krstiť deti. A pravoslávni báťuškovia dokonca začali hovoriť o druhom krste Rusi.

D.L.: - To je veľmi nepresne vyjadrené. Kresťanstvo bolo na Rusi aj pred krstom Rusi, pred prijatím kresťanstva. Aj kňažna Olga sa nechala pokrstiť, v Kyjeve stál chrám Ilju /Eliáša/. Krst Rusi znamená oficiálne prijatie kresťanstva štátom, spojenie cirkvi a štátu. Hovoriť o druhom krste Rusi v nijakom prípade nemožno. Znovusjednotenie cirkvi a štátu bolo by pre kresťanstvo pohromou. Naopak, cirkev sa musí úplne oddeliť od štátu preto, aby sa mohla slobodne rozvíjať a byť náboženstvom v plnom zmysle tohto slova. Vôbec, spoločenský pokrok spočíva v slobode, v rozšírení sektora slobody...

A.Č.: - Otázka, ktorá dnes zvlášť znepokojuje: prečo kresťan nemôže byť nacionalistom, a nacionalista kresťanom?

D.L.: To je ľahká otázka. Pretože kresťanstvo je univerzálne náboženstvo. V rovnakej miere je to náboženstvo aj pre černochoch, aj pre Číňanov. Hakoľko je kresťanstvo internacionálne, natoľko je veľkým náboženstvom. Ak sa zredukuje na náboženstvo národné, prestáva byť tým, čím má byť. Nechcem spomínať náboženstvá uzavreté v jednom národe. Je ich niekoľko, ale je to veľký nedostatok týchto náboženstiev.

A.Č.: Dmitrij Sergejevič, v čom je hlavné bilancovanie jubilea ruskej cirkvi?

D.L.: V tom, že cirkev sa nemá miešať do vecí štátu a štát do vecí cirkvi. Táto ich vzájomná závislosť bola predurčená už Vladimírom I. Veľa ešte treba urobiť, najmä prekonať strach úradníkov. Malý príklad. Pri Gatčine pred múzeom Vepskej poštovej stanice, ktosi sa bojí postaviť kríž na zrekonštruovanej kaplnke. Vari to nie je povera? Napokon treba vydať Bibliu, pretože Biblia, to je kľúč súčasného umenia. Teda za takého stavu vecí trpia nielen veriaci, ale aj ateisti. Vychovávame ľudí vo vlastenečtvé, ale nepoznáme bohatú staroruskú slovesnosť, a tá je ľuďom nedostupná bez poznania kresťanskej problematiky. Studiať aj špekulácie, aj sektárstvo, aj záujem o každé. Ostáva dúfať, že sa situácia zlepší, ak sa nebudeme báť dialógu.

Ďalšie správy zo ZSSR

- Zástupca riaditeľa Tass Anatolij Krasikov tvrdil na tlačovej konferencii v Ríme, že sovietsky štát nie je ani náboženský ani protináboženský.
- Moskva informovala, že do začiatku mája 1988 v Afganistane zahynulo spolu 13310 sovietskych vojakov, 35478 bolo ranených a 311 je nezvestných. "Robí sa všetko, aby sa vyjasnil osud nezvestných, a tiež aby sa umožnil návrat do vlasti vojakom, ktorí sa z rozličných príčin dostali do rúk rebelov, alebo sa dostali za hranice Afganistanu".
- Do polovice júna 1988 opustila územie Afganistanu štvrtina sovietskych vojsk /čiže asi 30 tisíc vojakov/.

- Okrem kardinála Jul. Vajvodaa /Riga-Lotyška/ má teraz katolícka cirkev v ZSSR druhého kardinála v osobe predsedu litovskej biskupskej konferencie Vincentasa Sladkevičiusa, apoštolského administrátora diecézy Kaišiadoris.
/Ďalší kardinál z tábora socializmu je arcibiskup ostrihomský László Paskai, a do ČLR bude patriť po pripojení Hongkongu jeho biskup kard. Ján Krst. Wu Cheng-Chung./
- Podľa vedúceho Rady pre vedy vyznaní pri Rade ministrov ZSSR Konšt. Charčeva pred vojnou bolo v ZSSR asi 10000 fungujúcich kostolov, r. 1953 asi 15000, a roku 1986 len 6794. Pravoslávna Cirkev na Ukrajine dostala časť slávnej Kyjevskej Pečorskej Lavry.
- V Rige sa buduje pomník obetiam stalinského obdobia. Na 47. výročie masových deportácií z Lotyšska do ďalekého vnútrozemia ZSSR konali sa oficiálne, ale aj spontánne manifestácie pred pomníkom Slobody.. Podobné manifestácie sa konali aj v Estónsku a Litve.
- Kardináli Casaroli a Willebrands sa počas pobytu na oslavách milénia v Moskve súkromne stretli s dvomi biskupmi a tromi kňazmi ukrajinskej grékokatolíckej Cirkvi.

NDR

Rok 1987, a najmä jeho posledné mesiace primiesli vzrast návštevnosti v evanjelických kostoloch v NDR. Tlač NDR to vysvetľuje politickými pohnútkami.

Paraguaj

Veľký dojem vyvolalo stretnutie Jána Pavla II. s 4000-ovým zástupom paraguajských nezávislých činiteľov - "budovateľov spoločenstva", zoskupenia, ktoré vystupuje proti diktátorskej vláde gen. Stroessnera a ktoré zlučuje organizácie odborové, študentské, roľnícke a tiež katolíckych laikov. Gen. Stroessner sa neúspešne usiloval nepovoliť toto stretnutie. Sv. Otec povedal na stretnutí: "Nemôžno hovoriť o ozajstnej slobode a ešte menej o demokracii tam, kde niet skutočnej účasti všetkých občanov pri prijímaní dôležitých rozhodnutí o živote a budúcnosti národa".

SV. OTEC POZDRAVUJE LEVOČSKÝCH PÚTNIKOV

V nedeľu 3. júla 1988 na Svätopeterskom námestí pred modlitbou Anjel Pána Svätý Otec povzbudil prítomných k modlitbe za slovenských katolíkov, ktorí v tej chvíli sú na púti na Mariánskej hore v Levoči. Povedal, že kostoly zasvätené Pánu Márii a hojne navštevované pútníkmi sú v každej časti Slovenska. Výslovne menoval Levoču, Gabolto, Lutinu, Staré Hory a najmä Šaštín, kde sa uctieva Sedembolestná Panna Mária ako hlavná Patronka Slovenska. Tieto mariánske svätyne boli postavené v rôznych časových obdobiach počnúc tými najstaršími až podnes. Sv. Otec zakončil taliansky príhovor slovami: "Púte ako konkrétny prejav ľudovej viery a zbožnosti vždy tvorili a tvoria i dnes dôležité stretnutie veriacich. Aby sme vyjadrili s touto púťou naše duchovné spojenie, pomodlime sa spolu Anjel Pána."

Po mariánskej modlitbe Anjel Pána Sv. Otec poslal levočským pútnikom pozdrav po slovensky:

"Drahí levočskí pútníci! V duchu putujem s vami na levočskú horu a zo srdca vás požehnávam. Nech vás Matka Božia posilní vo viere, upevní v nádeji i rozohní v láske k Bohu a k blížnym!"

Pastiersky list Berlínskej biskupskej konferencie o hodnote a dôstojnosti nenarodeného dieťaťa.

Milí bratia a sestry v Kristu!

My, kresťania, veríme, že každý človek je stvorený Bohom a je predurčený, aby u Neho naveky žil. Preto sa Cirkev, napriek mnohým útokom, odhodlane stavia na ochranu nenarodeného dieťaťa. Dieťa je ľudskou bytosťou ešte prv, než sa narodí. Ba ešte viac: je to Boží tvor, zrodený z matkinho lona a zverený ľudskej láske a starostlivosti.

Pochopenie pre nedotknuteľnosť ľudského života dnes stále viac spája kresťanov a nekresťanov. S hlbokým znepokojením však konštatujeme, že nenarodenému dieťaťu sa nepreukazuje rovnaká úcta, ako narodenému. Vysoký počet potratov je toho výrečným znamením. My, biskupi, sa preto cítime povinní prebúdzat' vo veriacich svedomie a všetkým pripomenúť ich zodpovednosť za nenarodené deti.

I. Hodnota ľudského života

Ľudský život má svoj počiatok v pohlavnom spojení muža a ženy, ktoré má podľa kresťanského presvedčenia svoje miesto v manželstve. Počínajúc oplodnením v maternici je človek určený svojimi povahovými rysmi a vlastnosťami. Hoci k dovršeniu úplnej samostatnosti človeka je potrebný dlhší vývoj, treba ľudský život v jeho hodnote a dôstojnosti rešpektovať od samotného počiatku, teda aj pred narodením.

Počiatok nového ľudského života môže byť, samozrejme, pre nastávajúcu matku spojený s niektorými ťažkosťami, napr. vtedy, keď počatie neprebehlo v spojení s láskou, ak bolo použité násilie alebo ak bol nový život počatý mimo manželstva. Problémy vznikajú aj vtedy, ak dôjde k počatiu nedomyšlene, alebo v čase pre partnerov nevhodnom. V týchto alebo v podobných prípadoch, keď nový človek prichádza na svet nevhodne alebo nemilovaný, stojí na začiatku ľudského života veľká záťaž namiesto radosti a nádeje.

Niektorí nekresťanskí etici hovoria, že ľudský život sa stáva životom človeka až vtedy, keď bol prijatý po stránke sociálnej. Preto pripúšťajú určitý časový úsek pre prijatie alebo odmietnutie dieťaťa už počatého. Preto má v NDR matka možnosť rozhodnúť sa pre umelé prerušenie tehotenstva až do dvanásteho týždňa. Počas tejto doby môže zvážiť dôvody pre a proti prijatiu dieťaťa.

Proti prijatiu dieťaťa sa uplatňujú rozličné dôvody. Nezriedka sa niektorej žene vidí, že nechceným tehotenstvom je ohrozená jej budúcnosť alebo jej zdravie. Nechcene počaté dieťa často prináša so sebou ďalšie zaťaženie manželov alebo rodín. Často by manželské páry chceli najskôr ukončiť svoje vzdelanie. Iní by chceli najprv mať spoločný byt, alebo si zlepšiť bytové pomery. Iní by zas nechceli obmedzovať svoj životný štandard alebo odmietajú dlhšie prerušenie zamestnania ženy.

V takých prípadoch nie je to pre rodičov jednoduché vnútorne sa vyrovnat' s nechceným tehotenstvom a prijať počaté dieťa s láskou. Preto sa mnohé ženy rozhodnú pre potrat svojho dieťaťa, najmä vtedy, keď otec dieťaťa prenáša zodpovednosť za tehotenstvo len na ženu samotnú, ak na ňu vyvíja tvrdý nátlak alebo dokonca hrozí, že ju opustí. Veľký vplyv môže mať tiež prehovárание a nátlak zo strany príbuzných a známych, ako aj vplyv verejnej mienky. Žene sa hovorí, že zásah je štátom povolený, bude prevedený zodpovednými lekármi a nemá pre ženu takmer žiadne väčšie následky.

I keď si niektoré ženy dávajú urobiť potrat ľahkomyselne, sú iné, ktoré tak robia s ťažkým srdcom. Vidia v tom východisko zo zdanlivo neúnosnej situácie, v ktorej boli ponechané samé na seba, alebo sú pod bezohľadným nátlakom. Spoluviná ostatných na zabíjaní toľkých nenarodených detí a na ponižovaní a psychickom zatažovaní ženy, ktoré je s tým spojené, je veľká!

Na rozdiel od názorov, ktoré nepriznávajú nenarodenému dieťaťu rovnakú hodnotu ako narodenému, zdôrazňuje Cirkev rovnakú dôstojnosť každého ľudského života. Nastávajúci život sa v matkinom lone nestáva iba potom človekom, je to už od začiatku človek. Tento postoj nachádza stále viac súhlasu aj mimo Cirkvi. Tvárou v tvár často neuváženej praxi potratov začínajú mnohí uvažovať a pýtajú sa, či je to správne riešenie problémov, spojených s nechceným tehotenstvom. Pre nás kresťanov je rozhodujúce samozrejme to, že aj dieťa ešte nenarodené je od začiatku tvor stvorený a milovaný Bohom. Na tom sa zakladá jeho právo žiť a jeho nárok na starostlivosť a ochranu.

II. Závazok chrániť ľudský život

Z tohto práva na život vzniká záväzok chrániť nenarodené dieťa. Z toho potom plynú dôsledky, ktoré treba rešpektovať pri tvorbe správneho úsudku vo svedomí.

Prvým dôsledkom je: Kto zabíja alebo nechá zabiť nenarodené dieťa, ten zabíja človeka. Navyše sa tým previnuje voči celkom bezbrannému. Konflikty, ktoré vznikajú v spojitosti s nechceným tehotenstvom, sa nedajú riešiť tým, že sa zabije dieťa. Kto zabije pri plnom vedomí a zo slobodného rozhodnutia nenarodené dieťa, ten ťažko hreší. Všetci, ktorí sa podieľajú na prevádzaní umelého prerušenia tehotenstva, podliehajú trestu exkomunikácie, ktorú môže rozviazať len spovedník s výslovným povolením Cirkvi.

Ďalším dôsledkom je: Prostriedky, ktoré zabraňujú zahniezdenu oplodnenej bunky vajíčka v maternici, ničia ľudský život. Sú to prostriedky potratu a preto ich nemožno stavať na jednu úroveň s antikoncepčnými prostriedkami.

Tretím dôsledkom je: Predpôrodné vyšetrenie má mať za cieľ, aby prípadne pomohlo dieťaťu a nastávajúcej matke lekárskeým zákrokom. Toto vyšetrenie môže tiež prispieť k tomu, aby sa rodičia mohli na dieťa lepšie pripraviť. Ak sa však robí za účelom vykonania potratu, ak by sa zistilo poškodenie, vtedy je toto vyšetrenie morálne zlé a preto ho odmietame.

Dnes rozšírený názor, že nie je možné chcieť od matky, aby to vydržala s postihnutým dieťaťom a že je to aj pre to dieťa lepšie, aby bolo v matkinom lone zabité, je neludským. Čo by na to povedali rodičia, ktorí sa s veľkou láskou a obetavosťou starajú o svoje postihnuté dieťa? A majú si dnes žijúci postihnutí myslieť, že sa vlastne vôbec nemali narodiť? Tak, ako nie je možné rozhodovať o živote narodeného podľa merítka "života hodný" alebo "života nehodný", práve tak nie je možné takto rozhodovať ani o živote nenarodeného človeka. Hodnota človeka nie je daná tým, že je zdravý, inteligentný, potrebný, alebo inak vybavený pre život. Je daná omnoho viac tým, že človek je stvorený Bohom, od Neho v láske prijatý a Ním povoláný k večnej budúcnosti. Rodičia, ktorí sú pripravení prijať svoje postihnuté dieťa, môžu počítať s tým, že Cirkev stojí na ich strane.

III. Cirkev ako obhajca nenarodených detí

Cirkev sa cíti byť Bohom povolaná chrániť a brániť ľudský život. Preto sa zastáva nenarodených detí ako u kresťanov tak aj u nekresťanov, najmä v spoločnosti, v ktorej sú potraty povolené a v ktorej je nenarodenému dieťaťu zaručené príliš málo ochrany pred svojvôľou.

Pripomíname všetkým zodpovedným ich úlohu vytvárať spoločnosť; matka, otec a súrodenci môžu prevziať zodpovednosť za nenarodený život bez hocijakého nabádania. Vo vzdelávacom procese a v zamestnaní treba hľadať možnosti, ktoré by nastávajúcim matkám dovoľovali stavať život očakávaného dieťaťa nad všetky ostatné plány. Tu síce môžu sociálne opatrenia štátu predstavovať pomoc, ale samotné nemôžu zaručiť rozhodnutie v prospech dieťaťa. Preto by sme chceli my, biskupi, posilňovať svedomie jednotlivcov a súčasne ponúknuť konkrétne návrhy a pomoc.

1. Vyzývame všetkých, ktorí nesú zodpovednosť za ochranu a zachovanie ľudského života: Mali by ste si byť vedomí, že život človeka je jedinečnou hodnotou, ktorou nemôže nikto disponovať. Božie prikázanie "Nezabiješ" je a zostáva základom ľudského spolužitia. Platí pre všetky časy a pre všetkých ľudí. Pozitívnym zmyslom tohto prikázania je zachovanie života. Pre ochranu života nenarodených detí musí vzniknúť podobné porozumenie ako pre mier a životné prostredie.
2. Vyzývame mládež, aby sa zamyslela nad nasledujúcim: Dieťa chce rodičov, ktorí sú si verní navzájom, aj svojmu dieťaťu. Kto by chcel byť milovaný "na skúšku" alebo "na skúšku" byť privedený na svet? Nenarodené dieťa potrebuje k vlastnému rozvoju ochranný priestor manželskej lásky a vernosti. Uskutočňujte preto pohlavné spojenie až v manželstve!
3. Vyzývame manželov a najmä otcov: Nedajte sa ovplyvňovať životu nepriateľskými a morálne nesprávnymi názormi na verejnosti! Neopúšťajte sa navzájom, keď je nechcene počaté dieťa. Chráňte a zachovávajte nenarodený život, ktorý je plodom vašej lásky a vašu lásku potrebuje. Nemáte príkaz život zabíjať, ale život darovať. Apelujeme na rodičov a súrodencov dievčat, ktoré otehotneli mladistvé a nevydaté: Posilňujte svoje dcéry alebo sestry v tom, aby prijali počaté dieťa! Cesta k potratu je často vydláždená rodičovskými výčitkami.
4. Vyzývame lekárov a všetkých zodpovedných v štáte a spoločnosti: Služte životu, tak ako je to vašim etickým príkazom! Úlohou lekára je zachovávať život. Nejestvuje lekársky príkaz zabíjať život. Žiadna ľudská moc nemôže nútiť lekára, aby zabil nenarodené dieťa, a žiadna zdravotná sestra nemôže byť nútená k tomu, aby spolupracovala pri umelom prerušení tehotenstva. Aj keď štátne zákonodarstvo nehodnotí umelé prerušenie tehotenstva v daných zákonných hraniciach za trestné, nie je to tým ešte v žiadnom prípade morálne dovolené.
5. Vyzývame nakoniec všetkých veriacich v našich farnostiach: Pomáhajte druhým niest' bremené! Venujte svoju pomoc ženám a opusteným nastávajúcim matkám v konfliktných situáciách! Uľahčite vyčerpanej matke; pomôžte jej, ak je to nutné, finančne! Starajte sa o malé deti a vytvorte v spoločnosti ovzdušie naklonené deťom! Nenechávajte rodiny s ich starosťami osamotené! Žite tak, aby ste boli príkladom pre mladých ľudí, podľa ktorého by sa mohli orientovať! Prekonajte negatívne postoje v spoločnosti pozitívnou pomocou! Buďte vynachádzaví v láske ku všetkým ľuďom, nelánte nad nikým palicu, buďte pripravení odpustiť a pomáhajte si vzájomne v Kristovej láske! Takto budete cez všetko slúžiť životu, ktorý je nám Bohom zverený, ako vzácna hodnota.
K tomu nech vás posilňuje a žehná vám všemohúci Boh Otec, Syn a Duch Svätý.

Biskupi Berlínskej biskupskej konferencie

O . p r á c i a n i m á t o r a

V minulom čísle sme sa dotkli problematiky vzniku komunity a jej štruktúry v pojednaní "čo je a čo nie je spoločenstvo". Pretože v mnohých komunitách nie je doteraz jasné úloha animátora, chceme podať niekoľko užitočných informácií o jeho poslaní.

Už v minulom čísle bolo povedané, že animátor nie je vodcom komunity a nesmie byť za neho zameňovaný. Vedenie spoločenstva je niečo iného, ako predsedanie v nejakej svetskej organizácii. Animátor nie je na úrovni predsedu Zväzu záhradkárov alebo samosprávy bytového družstva. Ak vo svetskej rovine šéf, predseda, tajomník alebo vedúci je niekto, kto udeľuje príkazy, tak animátor v duchovnej rovine neformálnej komunity nikdy nerozkazuje. Jediný, kto v spoločenstve velí je Kristus. Animátor sa od hocijakého vodcu alebo šéfa zásadne líši v tom, že pomáha druhým odhaľovať ich hrivny a dary, ktorými môžu byť Cirkvi užitoční. Nevymáha poslušnosť, iba povzbudzuje a radí. Ideálny animátor je taký, ktorý vie vyvolať u člena komunity otázku na seba samého: "Nechce vlastne odo mňa Pán, aby som sa viac venoval duchovnému spevu, nedal mi k tomu potrebné hrivny?", bez toho, že by ho jediným slovom vyzval: "Ty by si sa mal tým viac zaoberať!" To isté sa týka hocijakého nadania alebo schopností, ktorými môže byť kresťan druhým užitočný.

Rozdiel animátora od vodcu je daný už významom samotného slova "animátor", ktoré je odvodené od latinského slova "anima", ktoré znamená duša. Tak ako duša je neviditeľným vnútorným princípom života ľudskej bytosti, tak animátor je svojím spôsobom neviditeľným vnútorným princípom života komunity. Duša nie je u človeka zmyslami pozorovateľná, ale keď odíde, organizmus sa stáva mŕtvou. Tak isto animátor v spoločenstve nepôsobí zvonku ako ten, ktorý vedie, ale zvnútra, ako niekto, kto dáva komunite život. Niečo podobného si predstavoval už pred vojnou český katolícky novinár Alfréd Fuchs, ktorý odporúčal, aby v redakčnom tíme zmizol šéfredaktor udeľujúci rozkazy a bol nahradený kolegom, ktorý je síce nenápadný, ale sa teší všeobecnej autorite, a keď chýba, celá redakcia zrazu cíti, že akosi "nehýbe sa z miesta".

Mnohé komunity, o ktorých vieme, animátora vôbec nemajú. Tento nedostatok treba čo najskôr odstrániť, lebo inak hrozí spoločenstvu rozpad. Také spoločenstvo je prakticky totožné s tým, ktoré bolo v minulom pojednaní označené iba ako parts. Kde nie je animátor, tam nemožno hovoriť o spoločenstve.

Ešte častejší je prípad, kedy tzv. animátor je v skutočnosti vodcom, ba priamo diktátorom komunity, ktorý s ňou manipuluje. Psychicky nevyrovnaní samozvanci, nikým nepoverení, sa ujímajú vedenia spoločenstva len preto, že k tomu nikto iný nie je ochotný. Na začiatku vedú fascinovať svojou výrečnosťou a sebaistotou, ich pochybné svedectvá zo sféry duchovného života majú však pre mnohých začiatočníkov svoje kúzlo. Tým horšie potom, až príde rozčarovanie. Taký samozvaný animátor sa za nejaký čas zunuje, členovia komunity začnú kriticky hodnotiť jeho povyšovanie a často aj aroganciu, s akou odmieta každú mienku iných. Spoločenstvo sa rozpadá a flustrovaní mladí ľudia potom nemajú chuť tvoriť iné spoločenstvo, často u nich dochádza aj ku kríze viery. Najlepšou obranou proti tomuto nebezpečenstvu je, keď duševne vybočení jedinci so sklonmi k velikášstvu, s nadmernou túžbou po sebarealizácii, netolerantní a nepripúšťajúci iný názor, než svoj, nie sú do komunity pripustení. Neodmietame samozrejme týmto ľuďom potrebnú mieru záujmu a ochoty pomôcť, lebo povinnosť lásky k blížnemu platí bez výnimky pre všetkých, ale ku službe v spoločenstve nie sú spôsobilí a skúsenosti

sú také, že ak boli v nejakej komunite trpení, nakoniec ju vnútorne rozložili. K aktivite v spoločenstve sú povolané iba osobnosti so zmyslom pre spoločenský takt, toleranciu k iným a skromné vystupovanie. To však neznamená, že by tam nemali mať miesto ľudia trpiaci napr. komplexom menejcennosti alebo nejakou psychickou traumou. Týmto naopak v mnohých prípadoch dobré spoločenstvo účinne pomohlo. Do spoločenstva má mať prístup každý úprimne veriaci, okrem ľudí neznášavlivých, egocentricky a bezohľadne presadzujúcich len seba, ktorí nie sú ochotní rešpektovať odlišnú mienku iných alebo názor väčšiny. Takých treba slušne a jemne, ale dôrazne z komunity vykázat, inak strhnú svojou agresivitou na seba pozornosť a spoločenstvo rozvrátia.

Dôležitou otázkou je, ako animátora vybrať. Často nie je nutné animátora voliť, lebo sú jedinci, ktorí úrovňou svojho duchovného života vysoko vynikajú nad ostatných a majú tiež väčšie náboženské vzdelanie. Takí sa stávajú automaticky autoritou, ktorú každý uznáva. Pokiaľ sú členovia komunity zhruba na rovnakej úrovni, je vhodné siahnuť k voľbe po predchádzajúcej modlitbe za osvietenie Duchom svätým. Zvolený nech neodmieta prijať zverené poslanie z dôvodu falošnej pokory, naopak, nech v ňom vidí Božiu vôľu, i keď sa spočiatku necíti na to pripravený. Ak však verí, že si ho vybral Pán, potom musí prijať aj dôsledok tejto viery, totiž, že Pán mu dá potrebné milosti k naplneniu poslania.

Ak sa spontánne vzniklá komunita napojí na špiritualitu niektorého Cirkvou uznaného hnutia, zmení sa zčásti aj úloha a postavenie animátora. V rámci štruktúry daného hnutia musí byť animátor už niekým, kto tiež prikazuje a vedie, ale nikdy nie tak, aby prvok duchovného povzbudzovania a rady ustúpil šéfovstvu a vodcovstvu. Niečo takého nie je ideálom ani v zložitej organizácii niekoľko sto miliónovej Cirkvi, pri ktorej začiatku bola tiež spontánnosť a prvok vodcovstva vlastne chýbal, keď rátať po nanebevzstužení Pána iba niekoľko vyznavačov. Až po Petrovej svätodušnej kázni, keď sa dali pokrstiť tri tisíce ľudí, začína sa vytvárať Cirkevná organizácia, ktorá nutne vyžadovala v čele kresťanských obcí ľudí, ktorí by v konkrétnych prípadoch boli kompetentní použiť svoju autoritu predstavených. Tak isto aj naše dnešné spoločenstvá, rátajúce 5 - 15 ľudí, pokiaľ nie sú začlenené do niektorého hnutia, nech sú založené skôr na neformálnom základe, kde animátor je iba prirodzenou autoritou a radcom. Ak dôjde k nadviazaniu organizačnej závislosti na niektorom hnutí s vybudovanou štruktúrnou základňou, potom bude treba, aby animátor pribral podľa povahy danej špirituality tiež úlohu vodcu. V každom prípade však sú pre neho záväzné slová sv. Pavla: "Taký predstavený musí byť bezúhonný, rozvážny, slušný, pohostinný, nie útočný, ale mierny..." /1 Tim 3, 2-3/. A na inom mieste apoštol národov píše: "Cirkevný predstavený ... musí byť... taký, ktorý sa drží spolačlivého slova podľa učenia, aby bol schopný aj povzbudzovať v zdravom učení, aj usvedčovať tých, čo protirečia." /Tit 1, 7-9/. Tieto slová platia síce pre biskupov a kňazov, s ktorými nemožno postavenie animátora komunity zrovnávať, ale aj jemu môžu byť vodítkom. Tak ako biskup a kňaz z titulu svojho úradu je nútený niekedy aj nariaďovať, predsa však spôsob inšpiratívneho povzbudzovania má prevládať. Dejiny cirkevnej pastorácie ukazujú, že pastieri - diktátori boli zlými pastiermi. Dobrí duchovní správcovia si počínali vždy demokraticky, čo značí, že neudelovali rozkazov viac, než bolo nutné, a uprednostňovali poradiť sa s druhými vo viere, že Duch Svätý pôsobí v celom organizme Cirkvi, nielen v nositeľoch úradu. S tým súvisí aj uplatnenie moci ako služby radostného povzbudzovania k dobrému. Tiež animátor komunity v situácii, keď je treba nielen inšpirovať, ale tiež podľa pokynov iných autorít viesť, má si počínať podobne.

Svet hľadá nový typ autority, ozajstných vodcov v plnom zmysle slova, ako Američania hovoria "leader". Doterajší typ nositeľov svetskej moci nevyhovuje. Ide o autoritu, opretú hlavne o silu a hrozbu sankciami, a toto presiaklo cez stáročia aj do cirkevnej organizácie. Druhý vatikánsky koncil naproti tomu kladie požiadavku, aby cirkevný predstavený na hocijakej úrovni bol ten, kto v prvom rade slúži, a to svojou láskou, záujmom o človeka, ochotou pomôcť a rešpektom k jeho osobným kvalitám /porovnaj dokumenty "Lumen gentium", "Christus Dominus", "Presbyterorum ordinis"/, aj keď sa momentu autoritatívneho rozhodovania tiež nevyhne, čo ani nie je dosť dobre možné. Ide len o to, aby princíp rozkazovania nevystupoval v jeho pastorácii do popredia. Taký typ autority môže byť inšpiratívny aj pre svetskú oblasť a v tom spočíva veľká nádej pre kresťanstvo. Je potrebné, aby táto predstava autority prenikla do všetkých oblastí cirkevného života, a najmä do malých spoločenstiev, kde práve animátor môže poskytnúť žitý príklad takto chápaného uplatňovania moci.

/Z časopisu "Společenství" č.2, marec 1988/

Justin